

Akceptuję:
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

Rekomendacje Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakresie współpracy ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES) z podmiotami zatrudnienia socjalnego (PZS) w realizacji usługi wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne (PS)

Warszawa, maj 2024 r.

Spis treści	
Wprowadzenie	3
Współpraca OWES z PZS	7
Zasady współpracy OWES z PZS	10
Finansowanie usługi wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez PS ..	11
Podsumowanie	12

Rekomendacje zostały pozytywnie zaopiniowane przez Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej (KKRES) i Radę Zatrudnienia Socjalnego (RZS) oraz skonsultowane z przedsiębiorstwami społecznymi, Konwentem Dyrektorów ROPS oraz Radą Sieci OWES.

Dokument został oparty na wspólnych wnioskach wypracowanych w trakcie połączonych spotkań grupy ds. reintegracji działającej w ramach KKRES oraz grupy roboczej ds. wypracowania zasad współpracy ośrodków wsparcia ekonomii społecznej z podmiotami zatrudnienia socjalnego działającej w ramach RZS.

Wprowadzenie

Reintegracja społeczna i zawodowa prowadzona w przedsiębiorstwie społecznym (dalej także PS) na rzecz pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym jest istotnym aspektem funkcjonowania tych podmiotów oraz ich ustawowym obowiązkiem. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w środowisku pracy zwiększa ich szanse na odbudowanie zdolności do pełnego uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym oraz trwałego zatrudnienia. Jednocześnie organizacja i prowadzenie tego procesu jest również wyzwaniem dla PS, zwłaszcza na początkowym etapie funkcjonowania.

Z tych względów w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1287 i 1429) (dalej także ustawa), wśród usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, wyraźnie wskazane zostały działania mające na celu pomoc PS w reintegrowaniu pracowników.

Art. 2 pkt 7 ustawy: Przez reintegrację społeczną rozumie się działania mające na celu odbudowanie lub nabycie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu, w tym rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych.

Art. 2 pkt 8 ustawy: Przez reintegrację zawodową rozumie się działania służące zdobyciu nowych kwalifikacji, kompetencji, wiedzy i umiejętności w celu odbudowania lub uzyskania i podtrzymania zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy i awansu zawodowego, w tym rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych.

Aby proces ten mógł przynosić zadowalające efekty, działania realizowane przez przedsiębiorstwa społeczne (PS) powinny mieć **indywidualizowany** charakter, a także stanowić odpowiedź na konkretne potrzeby pracownika, co wynika m.in. z brzmienia art. 6 ustawy.

Art. 6 ust. 1 ustawy: Przedsiębiorstwo społeczne w przypadku każdej zatrudnionej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym, do której został udzielony instrument wsparcia, o którym mowa w art. 21 lub art. 22, opracowuje i realizuje indywidualny plan reintegracyjny przez okres nie krótszy niż okres, na jaki został udzielony ten instrument, lub

nie krótszy niż okres zatrudnienia danej osoby wymagany w związku z udzieleniem tego instrumentu.

Zgodnie z powyższym opracowanie, a później realizowanie działań reintegracyjnych to **obowiązek każdego przedsiębiorstwa społecznego wobec pracownika zagrożonego wykluczeniem społecznym**, w związku którym zostało udzielone wsparcie. To obowiązek przedsiębiorstwa społecznego, a nie OWES, czy PZS.

Art. 6 ust. 2 ustawy: Indywidualny plan reintegracyjny jest opracowywany przy aktywnym uczestnictwie osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym i ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych tej osoby.

Art. 6 ust. 3 ustawy: Indywidualny plan reintegracyjny zawiera w szczególności informacje o:

- 1) sytuacji społecznej i zawodowej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym;
  - 2) planowanych działaniach z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej;
  - 3) zakładanych efektach planowanych działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej oraz sposobie ich oceny.
-

Art. 6 ustawy jednoznacznie wskazuje, że IPR:

- ✓ ma charakter zindywidualizowany to znaczy, że powinien być „szyty na miarę” potrzeb osoby, która korzysta z wsparcia,
- ✓ musi powstawać przy aktywnym zaangażowaniu i akceptacji osoby, której dotyczy,
- ✓ powinien przyczyniać się do realizacji ogólnego celu – podniesienia kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych. Cel ogólny powinien być realizowany poprzez działania z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej.

Logika tworzenia IPR zakłada, że w oparciu o zebrane informacje na temat:

- ✓ sytuacji społecznej i zawodowej,
- ✓ hierarchii potrzeb i problemów wskazanych przez pracownika,

ustalane są cele planowane do osiągnięcia, a także kryteria, które pozwolą ocenić czy te cele zostały osiągnięte. IPR zawiera działania, które trzeba zrealizować dla osiągnięcia wyznaczonych celów.

Warunki uznania, że działanie reintegracyjne jest uzasadnione:

W IPR został jasno wskazany cel w zakresie **podniesienia kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych**, który jest możliwy do osiągnięcia dzięki realizacji działań w nim określonych

Określony cel jest świadomą decyzją osoby objętej planem, a jego osiągnięcie wynika wyłącznie z chęci tej osoby

Dobre działania, mimo zróżnicowanego charakteru, są uzasadnione dla osiągnięcia tego celu

Oczywiście proces reintegracji ma charakter dynamiczny i właśnie dlatego planowane cele do osiągnięcia mogą się zmieniać, podobnie jak działania reintegracyjne, które są konieczne, by ten cel osiągnąć.

Przez działania, które wskazywane są w IPR, rozumieć można m.in. zakup produktów i usług, które wpisują się w cele wskazane w IPR. Ponadto wśród działań mogą się znaleźć działania bezkosztowe podejmowane przez pracownika dla osiągnięcia zakładanego celu oraz działania, w których udział mogą wziąć osoby z otoczenia pracownika objętego IPR, np. terapia małżeńska, spotkanie integracyjne zespołu itp. Wszystkie zaplanowane działania powinny wynikać wyłącznie z potrzeb pracownika objętego IPR.

Zakres, a w szczególności formy reintegracji społecznej i zawodowej nie mogą stanowić katalogu zamkniętego. Stąd kluczowe jest wykazanie w IPR celów w oparciu o przeprowadzoną diagnozę, a następnie wykazanie związku pomiędzy działaniami, a założonymi celami.

Mając na względzie indywidualną sytuację każdego pracownika oraz prawo do swobody PS w tworzeniu IPR, rekomenduje się dla OWES:

- ✓ nieingerowanie w utworzony IPR, chyba że PS zwróci się do OWES o wsparcie w tym zakresie;
- ✓ nieoceniając działań określonych w IPR, o ile realizacja danego działania w ramach środków OWES nie stoi w sprzeczności z zasadami realizacji i kwalifikowalności programów, w ramach których oferowane jest wsparcie lub przepisami prawa;
- ✓ oferowanie otwartego katalogu usług i działań - warunkiem uznania działania reintegracyjnego za uzasadnione jest to, że wynika z potrzeb osoby objętej planem;
- ✓ uwrażliwianie wspieranych PS na potrzebę zindywidualizowania każdego IPR i aktywny udział pracownika w jego tworzeniu oraz ewentualnej aktualizacji - działanie, które zostało narzucone pracownikowi, nie jest działaniem reintegracyjnym;
- ✓ wskazywanie PS na potrzebę weryfikacji, czy dane działanie (np. szkoleniowe) wynika z potrzeb osoby objętej IPR i celów ujętych w IPR, a nie wyłącznie z zadań pracowników na danym stanowisku pracy i celów gospodarczych PS - jeśli dane działanie pokrywa się z obowiązkami na zajmowanym stanowisku pracy, udział w nim powinien być decyzją osoby objętej IPR, a nie poleceniem służbowym.

Realizacja obowiązku przedsiębiorstwa społecznego wobec pracownika, jakim jest opracowanie IPR, nie może odbywać się w ramach działalności gospodarczej tego przedsiębiorstwa. Właśnie z tego powodu realizacja działań reintegracyjnych musi zostać uwzględniona wśród celów statutowych PS. Możliwość finansowania z różnych źródeł działań reintegracyjnych wymienionych w IPR sprawia, że to **PS powinno zarządzać procesem reintegracji i odgrywać główną rolę w tworzeniu i realizacji tego planu.**

Dział III ustawy wprowadza zasady wspierania podmiotów ekonomii społecznej. Zgodnie z **Art. 29 ust 2 usługę wspierania działań reintegracyjnych podejmowanych przez PS, w tym wsparcia w tworzeniu IPR, realizuje OWES we współpracy z PZS.**

Zgodnie z powyższym rolą OWES jest **wspieranie, w tym edukowanie PS** w realizacji jego obowiązku wynikającego z Art. 6 ust. 1, a nie wyręczanie lub zastępowanie PS w realizacji tego obowiązku.

PZS mają swoje miejsce w systemie polskiej polityki społecznej od ponad 20 lat. Centra i kluby integracji społecznej wypracowały przez te lata metody planowania i organizacji działań reintegracyjnych oraz zebrały wiele doświadczeń, które przekładają się na ich efektywność. m. in. z tych powodów współpraca z tymi podmiotami została wskazana OWES przy wspieraniu PS w działaniach reintegracyjnych.

Współpraca OWES z PZS

Usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej obejmują m.in. działania w zakresie:

Art. 29 ust. 1 pkt 3 ustawy: Wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne, w tym wsparcia w tworzeniu planów reintegracyjnych, o których mowa w art. 6 ust. 1, oraz finansowania tych działań,

---

Dalej ustawodawca doprecyzowuje, że:

Art. 29 ust. 2 ustawy: Usługę wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, o której mowa w ust. 1 pkt 3, ośrodek wsparcia ekonomii społecznej realizuje we współpracy z podmiotami ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 lit. c.

Art. 29 ust. 3 ustawy: Współpraca, o której mowa w ust. 2, polega w szczególności na realizacji przez podmioty ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 lit. c, usług z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej, o których mowa w art. 3 ust. 1 i art. 18 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Usługi z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej oferowane przez PZS, zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym, to:

- ✓ kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- ✓ nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu,
- ✓ przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
- ✓ naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- ✓ uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi,
- ✓ działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na

podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej.

Warto wskazać, że pracownik PS korzystający z usług PZS, nie stanie się uczestnikiem tego podmiotu. Usługi te są działalnością dodatkową PZS.

W art. 29 ust. 1 pkt 3 ustawy określona została istota wsparcia udzielanego przez OWES, ukierunkowanego na realizację działań reintegracyjnych podejmowanych przez PS, w tym wsparcia w tworzeniu planów reintegracyjnych. Ponadto w ust. 2 tego przepisu wyraźnie wskazane zostało zobowiązanie do uwzględnienia przy realizacji tej usługi współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego, działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2241). Podmioty te, z uwagi na profil prowadzonej działalności, mają bogate doświadczenie w realizacji działań reintegracyjnych kierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

TYM SAMYM, ZGODNIE Z USTAWĄ O EKONOMII SPOŁECZNEJ, W CELU REALIZACJI USŁUG REINTEGRACYJNYCH, OWES ZOBOWIĄZANY JEST NAWIĄZAĆ WSPÓŁPRACĘ Z CO NAJMNIEJ JEDNYM, DOWOLNIE WYBRANYM PODMIOTEM ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO.

Ponadto podmiot posiadający akredytację i status OWES, zobowiązany jest do budowania porozumień z PZS.

Standard działania OWES 4.2. pkt a): budowanie porozumień pomiędzy PZS i PS, tak by było możliwe powierzanie lub zakup usług stanowiących część reintegracji społecznej lub zawodowej realizowanej przez pracownika PS w ramach jego indywidualnego planu reintegracyjnego.

Rekomenduje się realizację tej współpracy na podstawie zawartej umowy lub porozumienia, które gwarantować będzie wysoką jakość udzielanego dla PS wsparcia jego działań reintegracyjnych.

Umowa lub porozumienie powinny określać zasady i zakres współpracy obu instytucji, w tym odnośnie do wymiany informacji o planowanym i udzielonym wsparciu oraz jego efektach, jak również zasad jego finansowania.

Zgodnie z intencją ustawodawcy, zadania OWES powinny koncentrować się przede wszystkim na wypracowywaniu we współpracy z podmiotami zatrudnienia

socialnego koncepcji wsparcia, jego planowaniu i organizowaniu, z uwzględnieniem potencjału oraz możliwości podmiotów zatrudnienia socialnego.

Z uwagi na doświadczenie podmiotów zatrudnienia socialnego w konstruowaniu indywidualnych programów zatrudnienia socialnego dla swoich uczestników uzasadnione jest, aby planowany zakres współpracy obejmował tworzenie ogólnych rozwiązań w zakresie przygotowywania indywidualnych planów reintegracyjnych.

Działania zawarte w planach reintegracyjnych powinny być realizowane przez podmioty zatrudnienia socialnego, przy czym zakres świadczonych przez nie usług musi odpowiadać potrzebom określonym w IPR, a PS podejmuje autonomiczną decyzję o skorzystaniu z tych usług.

Ustawodawca pozostawił OWES swobodę w kształtowaniu zarówno zasad współpracy, jak i wyboru partnera, którym jest PZS.

W przypadku, gdy zakres faktycznych potrzeb i oczekiwań pracownika PS przekracza możliwości PZS, z którym zawarto umowę lub porozumienie, możliwe jest zlecenie realizacji części działań innym podmiotom. Ostateczną decyzję o skorzystaniu ze wsparcia danego PZS lub innych podmiotów podejmuje PS, po konsultacji z pracownikiem obejmowanym danym IPR.

OWES chcąc spełnić ustawowy obowiązek współpracy z PZS powinien podjąć próbę nawiązania współpracy z PZS, które prowadzą działalność na terenie, w obrębie którego wsparcie oferuje OWES.

Jeśli współpraca z PZS z terenu działania OWES nie jest możliwa, należy podjąć próbę nawiązania współpracy z PZS spoza tego terenu. Współpraca ta powinna zapewniać racjonalność, adekwatność i wysoką jakość świadczenia usługi na rzecz PS. Decyzję o podjęciu współpracy należy podjąć w oparciu o analizę działań, które dany PZS może realizować oraz możliwości skorzystania z jego usług przez dane PS.

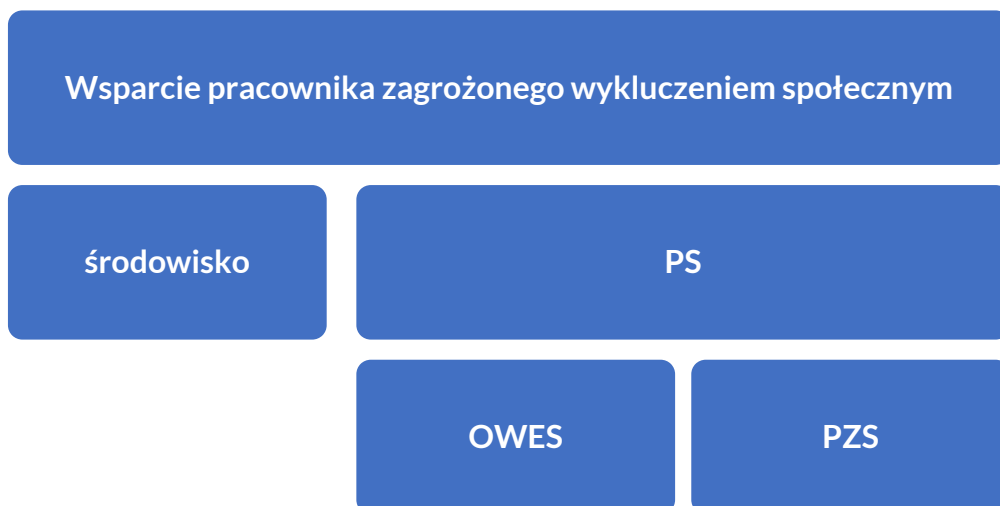
OWES powinien dochować należytej staranności w nawiązaniu efektywnej współpracy z PZS. W przypadku niepowodzenia w nawiązaniu współpracy z PZS, rekomenduje się udokumentowanie powodów braku nawiązania współpracy i opisu działań podjętych w tym zakresie.

Zasady współpracy OWES z PZS

OWES, projektując i wdrażając swoje działania, powinien zawsze koncentrować się na celu i odbiorcy tych usług. OWES, we współpracy z PZS, wspiera PS w realizacji IPR. IPR natomiast ma wpłynąć na poprawę sytuacji społecznej i zawodowej pracownika zagrożonego wykluczeniem społecznym.

Każda indywidualna sytuacja pracowników objętych IPR powinna być wyznacznikiem podejmowanego działania, oferowanego wsparcia i jego zakresu. Współpraca OWES z PZS powinna mieć na tyle elastyczny charakter, aby możliwe było wsparcie danego pracownika zgodne z jego potrzebami i celami określonymi w IPR.

W zakresie współpracy OWES z PZS rekomenduje się łącznie:

- ✓ zawarcie umowy lub porozumienia, które gwarantować będzie wysoką jakość udzielanego PS wsparcia działań reintegracyjnych;
- ✓ zawarcie w ww. dokumencie zasad i zakresu współpracy obu instytucji, w tym dotyczących wymiany informacji o planowanym i udzielonym wsparciu i jego efektach, jak również zasad jego finansowania;
- ✓ uwzględnienie udziału PZS w wypracowywaniu koncepcji wsparcia, jego planowania i organizowania, z uwzględnieniem potencjału oraz możliwości PZS;
- ✓ wskazanie w dokumencie katalogu usług, które mogą być świadczone bezpośrednio przez PZS na rzecz pracowników, z możliwością swobodnego rozszerzenia tego katalogu o usługi określone w IPR i jednocześnie zgodne z profilem i potencjałem PZS;
- ✓ wskazanie zasad rozszerzania ww. katalogu, np. określenie sposobu komunikacji w tej sprawie i terminu na potwierdzenie przez PZS możliwości realizacji danego działania reintegracyjnego;

W sytuacji, gdy podmiot prowadzący OWES jest również podmiotem prowadzącym PZS, należy opracować wewnętrzny dokument

określający zasady wsparcia – zapewniający transparentność oraz jasny podział funkcji.

Finansowanie usługi wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez PS

Zgodnie z Art. 6 ust. 1 ustawy, to PS opracowuje IPR. Takie brzmienie przepisów oznacza, że procesem reintegracji powinno zarządzać przedsiębiorstwo społeczne.

Właśnie dlatego rekomenduje się OWES przekazywanie do PS środków, dzięki którym będzie mogło ono finansować lub dofinansować działania reintegracyjne wynikające z IPR.

Finansowanie usług reintegracyjnych oferowanych przez PZS bezpośrednio przez OWES rodzi ryzyko, że zarządzające procesem reintegracji PS nie będzie miało wystarczającego wpływu na wybór usług lub jego odpowiedzialność za proces zostanie osłabiona.

Rekomenduje się, aby przekazywanie środków PS określał regulamin, umowa lub inny równoważny dokument, który wskaże PS m.in. na:

- ✓ zakup usług opisanych jako działania reintegracyjne w pierwszej kolejności w PZS, o ile są one finansowane ze środków przekazanych przez OWES,
- ✓ zapoznanie się z katalogiem usług oferowanych przez PZS współpracujące z OWES i w pierwszej kolejności korzystanie z tych usług, o ile odpowiadają one działaniom wskazanym w IPR,
- ✓ możliwość realizacji działania reintegracyjnego w innym, dowolnie wybranym miejscu, o ile zakres planowanego działania i oczekiwań PS wykracza poza katalog usług oferowanych przez PZS współpracujące z OWES lub jeśli PS samodzielnie podejmie decyzję o zakupie usług w innym podmiocie,
- ✓ zasady wydatkowania środków w programach, w ramach których udzielane jest wsparcie.

Podsumowanie

Niniejsze rekomendacje mają na celu usprawnienie realizacji przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej obowiązków wynikających z art. 29 ustawy o ekonomii społecznej, w szczególności w zakresie współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego, w obszarze świadczenia usług wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwa społeczne.

Wspólnym celem OWES, PZS i PS jest przeprowadzenie jakościowego procesu reintegracji i nabycia lub podtrzymania kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wdrożenie powyższych rekomendacji przyczyni się do osiągnięcia tego celu oraz zapewni pracownikom PS realizującym IPR optymalne wsparcie.

Jednocześnie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pracuje nad nowymi rozwiązaniami w obszarze ekonomii społecznej, w tym usługami wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez PS. Rekomendacje będą obowiązywały do czasu wdrożenia ewentualnych zmian legislacyjnych w tym zakresie.

Potwierdzam zgodność kopii z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	dfafdab0a53044fea422dc2e36609b0d	
Nazwa dokumentu	Rekomendacje_wspólpraca_OWES_PZS.pdf	
Tytuł dokumentu	Rekomendacje_wspólpraca_OWES_PZS	
Skrót dokumentu	d1642652fbdf622a44ca111e90010caa9857b9780fde9ea72bcc9375e6845839	
Wersja dokumentu	1.2	
Data dokumentu	2024-06-11	
Podpis	Podpisany przez	Agnieszka Ewa Dziemianowicz-Bąk
	Stanowisko podpisu	Agnieszka Dziemianowicz-Bąk (Ministra) MRPiPS
	Data podpisu	2024-06-27
	Rodzaj certyfikatu	Podpis kwalifikowany
	EZD RP 19.7.27	
Data wydruku	2024-06-27	
Autor wydruku	Tomaszewska Weronika	